

FRA DANSKE KIRKEGAARDE

20/10 (Fr.-borg Amts Avis): Nøddebo Kirkegaards Udvidelse indviedes d. 18. ds.

21/10 (Roskilde Avis): Kirkehylinge Menighedsraad maa betale Anlægsgartner Sv. Lomholdt 450 Kr. og Havearkitekt Johannes Tholle 100 Kr.

21/10 (Loll.-F. Folketid): En Kgd. ved Gedser? (Do. 23/10).

24/10 (Viborg Stifts Folkebl.): Levring Kgd. reguleres.

26/10 (Sorø Amts Dagbl.): Nyt Kapel og Kgds.-udvidelse ved St. Mikkel i Slagelse?

29/10 (Berl. Tid.): Den samlede Magistrat i København har udnævnt Krematorieassistent Carl A. Jensen til Inspektør ved Sundby Kgd. fra 1. n. M.

7/11 (Silkeborg Venstrebl.): Den nye Kgd. i Silkeborg udvides.

8/11 (Fyns Stiftst.): Fredens Kgd. (Odense) udvides af Havearkitekt P. Wad. Omkostninger ca. 20,000 Kr.

8/11 (Randers Amts Avis): Vivild Kgd. udvides.

9/11 (Sydvestjyll.): Hunderup Kgd. skal udvides.

10/11 (Vendsyss. Venstrebl.): Hjørring Kgd. udvides.

18/11 (Politiken):

Stedmoderen, der havde ladet Navnet paa sin afdøde Mands første Hustru slette paa den Gravsten, han havde rejst til hendes Minde, havde ikke den juridiske Ret, hun havde klamret sig til. Ved Landsrettens Dom i Gaar blev hun dømt til at efterkomme det Krav, som den afdøde Kvindes to Børn havde rejst: at føre Gravstenen tilbage i dens oprindelige Skikkelse, alene med Moderens Navn, og at anerkende deres Medejendomsret til Gravstedet.

Landsretten udtaler: Efter det oplyste maa der gaas ud fra, at Købmanden ved sin Død var Enejer til Gravstedet. Dette maa da, naar der ikke ved Testamente eller paa anden Maade findes Hjemmel for andet, efter hans Død tilkomme hans Arvinger, altsaa hans Enke og Børn i Forening. Selv om der i det passerede, og navnlig i den Omstændighed, at Stedmoderen uden Protest fra de øvrige Arvingers Side har sat sig i Besiddelse af Gravskødet og derefter beholdt dette, maatte kunne udlægges som et Samtykke til, at hun havde en vis Raadighed over Gravstedet, kan den Beføjelse dog kun antages at strække sig til sædvanlig Vedligeholdelse og Udsmykning af Graven, men ikke til at foretage en Handling som den omhandlede, hvorved Stedmoderen krænkede — og maatte kunne indse, at hun krænkede — Interesser, som det i særlig Grad var den afdøde Kvindes

Børns Sag at varetage. Stedmoderens Handling har som Følge heraf været retsstridig over for Børnene.

Landsretten paalægger endvidere Stedmoderen at betale Sagens Omkostninger md 200 Kr.

18/11 (Dybbølsposten): Sønderborg Kgd. udvides imod Vest.

18/11 (Haderslev Soc. Dem.): Mulighed for en Kgd. i Rinkenæs?

27/11 (Hjørring Amtstid.): Interessante Fund af Oldtidsbegravelser ved Udvidelse af Hjørring Kgd.

29/11 (Aarhus Amtstid.): En fredet Plet midt i Byens Larm (Jødernes Kgd. i Frederiksallé i Aarhus).

29/11 (Silkeborg Avis): Der er laant Penge til Udvidelse af Silkeborg Kgd.

30/11 (Randers Amtstid.): Randers Kirkegaardsbestyrelse holdt i Gaar Møde. Der forelaa Forslag til Overslagene for Randers Kirkegaarde 1934—35.

Tilskudet ved Ligning paa Menigheden vil efter disse Forslag udgøre 56,505 Kr., hvilket er en Nedgang paa 3305 Kr.

De forelagte Overslag, der for Østre Kirkegaards Vedkommende balancerer med 70,525 Kr., og for nordre Kirkegaard med 33,575 Kr., vedtog Kirkegaardsbestyrelsen enstemmigt at indstille til Stiftsøvrighedens Approbation.

Der er fra Aaret 1930 og til Dato for Gravsteders Vedligeholdelse paa længere Aaremaal indbetalt ca. 37,000 Kr., hvilken Kapital Kirkegaardsbestyrelsen bemyndigede Kirkegaardsudvalget til at søge Stiftsøvrighedens Tilladelse til at anbringe i solide Obligationer.

5/12 (Holbæk Amtstid.): Jyderup Kgd. udvides.

7/12 (Villab. Bl.): Den første Grav paa den nordsjæll. Skovkgd.

16/12 (Ringsted Folkebl.): Kgds.-udvidelsen i Ringsted formelt i Orden.

21/12 (Fyns Venstrebl.): Urnehave paa Nyborg Kgd.?

FRA NORSKE KIRKEGAARDE

21/9 (Møre Dagbl.): Der er vedtaget en ny Plan for Bremsnes Kgd.

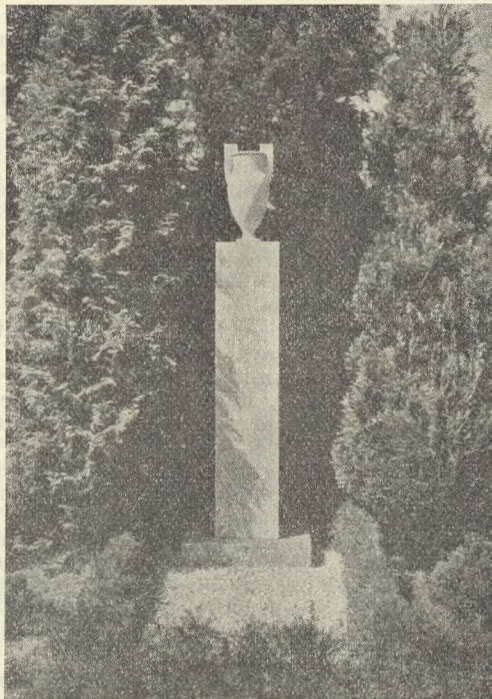
2/11 (Akershus Amtstid.): Kgd. i Aker skal udvides.

29/11 (Møre Dagbl.): Regulering og Forskønnelse af Kgd. i Kvernes og Bremsnes.

13/12 (Arbejderbladet): Plan m. m. for Ullern nye Kgd. ved Herredsgartner Flod. Omkostn. ca. 18,000 Kr.

FRA TIDSSKRIFTERNE

Nyt Tidsskrift for Kunstindustri, Oktober 1933.

Ovenstaaende Mindesten for Redaktør S. Vinderslev Jensen er opstillet paa Bispbjerg Kirkegaard og tegnet af Maleren Svend Albrechtsen. Stenhuggerarbejdet er udført af Bernhard Priskorn. Stenen er Bardigliomarmor med en smuk blaalig Grundtone og hvide Aarer, Vasen og Soklen staar paa en bred Plint af Ølandsten.

Graven er lille og omgivet af de store Tujatræer, som danner en fast smuk Baggrund for den slanke Sten, hvis Spinkelhed netop kræver saadanne Omgivelser. Vasen, der bliver fyldig foroven, bæres fint af den spinkle Plint.

Anlægget af Kirkegaarde gennemføres utvivlsomt nu langt bedre end for en Snes Aar tilbage, men paa selve »Kirkegaardskunsten« Omraade syndes fremdeles. Det er rene Uhyrligheder i Gravkapeller og Mindesmærker, man bliver stillet overfor — mange Penge gives her ud paa en lidet værdig Vis. Der har adskillige Gange været afholdt Konkurrencer om Gravstene, og ganske vellykkede Forslag er ogsaa fremkommet — men de bruges ikke. Hvorfor? Vil Stenhuggerne ikke? Mangler der Kendskab til, at de eksisterer? Ovenstaaende Mindesten er jo et Undtagelsestilfælde, forsaavidt som der er Tale om et specielt udarbejdet

Kunstværk, men vi føler Trang til, naar der vises et saadant vellykket Arbejde, at minde om Problemet: den jævne Gravsten i god Udførelse.

Nyt Tidsskrift for Kunstindustri, Nr. 11: Vi bragte i sidste Nr. et Billede af et Mindesmærke, staaende smukt mellem høje Thujatræer, der dannede en naturlig Baggrund for Stenen, som ogsaa var formet udfra Gravstedets Form og Beplantning. Det oplyses nu, at »Kirkegaarden« resolut har fældet alle Træerne.

Blomsterhandlerbladet Nr. 2: Billeder af Kransebinderi m. m.; Nr. 3: Johannes Tholle: Om Kranse.

Stenhuggertidende Nr. 12: Paa Delegeretmødet drøftes Spørgsmaalet om Provision paa Gravsten.

Ignis Nr. 7: Urnlunden paa Lunds norra Kgd. med Bill. Moskwa Krematorium under 1932, med Bill. — Nr. 8: Krematoriet i Næsved, m. m. Kirma Krematorium med Bill, m. m.

Kriegsgräberfürsorge Hefte 11: Totensonntag. Heroisches Requiem, m. m. — Hefte 12: Nazareth. Die handwerkliche Durchbildung der Bauten auf den vom Volksbunde geschaffenen Friedhöfen, med Bill.

Gartenkunst Nr. 11: Sollen wir Findlinge als Grab- und Denkmäler verwenden med Bill. (bl. a. fra Gudhjem).

Gartenschönheit, November: Der Hauptfriedhof zu Dortmund, med Bill. — Schmiedeeiserne Friedhofskunst med Bil.

BOGANMELDELSER

Kirkelig Lommekalender 1934. En praktisk, fiks Lommekalender med Plads for Notater og bl. a. med Oplysning om Landets Præster (Navne m. m.).

Jenssens Lommebog for Gartnere og Havevenner 1934. En lidt vel stor, men iøvrigt en særdeles nyttig og brugbar Lommebog for Gartnere (som ogsaa er Havevenner).

Bei den toten Kameraden. Berlin August 1933. En interessant Redegørelse for og Beskrivelse af Krigskirkegaarde, navnlig i Frankrig med Afb. saavel af tyske som af enkelte andre Kirkegaarde og Detailler vedrørende disse.

Sønderjylland. Udvalgte Naturoptagelser af Sigwart Werner, med Indledning af H. V. Clausen. Udgivet af Danmarks Naturfredningsforening paa J. Frimodts Forlag. — En nydelig Bog, der ikke blot vil have været velegnet til Julegave i 1933, men ogsaa fremdeles maa kunne paaregne mere end almindelig Interesse. Billederne er fortrinligt optagne og vidunderligt reproducerede. Billeder som Rinkenæs ny Kirke, Broager, Starup,

Christiansfeld og Løgumkloster Kirkegaard vil særlig kunne glæde vore Læsere.

Nord, ill. Havebrugsleksikon. Fra Hefte 4 skal særlig fremhæves følgende Artikler: Dræning, Drænrør, Dækning, Elmesyge, Ernæring, Etiketter, Fagus, Farve og Farvevirkning, Færvning, Fliser; af Hefte 5: Foreninger, Forsythia, Fraxinus, Frijord, Frostskade, Fuchsia, Fugtighedsforhold, Giftstoffer, Gladiolus, Graver, Grundvand, Grus, Græsplæner, Græsslaamaskiner, Græstørv, Guirlande m. fl.

IR. J. P. Fokker: Tuinen in Holland. Moderne Schoonheid. »Kosmos«. Amsterdam. Een Boek over moderne hollandsche Tuinkunst. 92 Sider, 8°.

Denne nydelige Bog af den hollandske Havearkitekt, om moderne hollandsk Havekunst rummer en Række Artikler, hvori der gøres rede for, hvad man forlanger af en Have, hvorledes den opbygges, hvad Havearkitektens Opgave er, osv. Til disse for en dansklæsende forholdsvis letforstaaelige Artikler slutter der sig en lang Række fortrinlige fotografiske Optagelser, der gengives paa svært krideret Papir og i en moderne Opstilling. Hovedindtrykket af Billederne er Frodighed og Skønhed, — dette mere end egentlig Modernitet. Der er maleriske Scenerier saavel som arkitektoniske Rum- og Detailvirkninger, aldeles ypperlige. Men der er neppe saadanne Motiver, som ikke før har været set i tyske By- og Villahaver eller engelske Amatorhaver af mange Slags. Og der er neppe et Motiv, som ikke har været kendt i danske Haver. Forskellen paa det hollandske og danske Motiv i den moderne Havetype maa søges i mere Frodighed, Blomsterrigdom og Anvendelse af Træer og Buske i den hollandske, maaske ogsaa i Forbindelse med lidt flere Motiver med landskabeligt Vand, dette dog ikke saa meget som maaske ventet. — For hvem, der vil lære hollandsk Havekunst fra vor Tid at kende, findes der neppe mere tilgængelig og velafpasset Litteratur end denne Bog, der staar som et værdigt Sidestykke til anden moderne Havebogs-Litteratur, f. Eks. »Zeitgemässige Wohngarten«, »Moderne Haver«, m. fl.

Brugen af Ligkister af Halm eller Vidjer.

Af Havearkitekt Johannes Tholle.

(Fortsat).

»Med Menneskeslægtens Kultur saae man stedse forenet Agtelse for de Afdøde, Omsorg for deres jordiske Lev-

ninger [og] . . . at Mennesket ikke ligegyldigt kunde see Menneskets Legeme ligt det bortslængte Aadsel opløses og forvandles, er naturligt . . . Blandt de forskellige Maader, hvorpaa Menneskene skille sig af med de Dødes Legemer, have vi Kristne, som bekendt antaget den Skik at begrave dem, en Skik, der efter Mosii Bøger er den ældste, og tillige meest overensstemmende med den Religionslære, som forkynder os, at Mennesket er af Jord og skal blive til Jord. Men mærkeligt er det . . . at vi have dette tilfælles med mange Folkeslag . . . at vi ikke ville, at Jorden umiddelbart skulle berøre dem, og, for at forebygge dette, indslutte vi dem i Kasser eller Kister. Nu er det vel rimeligt, at Omhu for de Levende har opfundet og indført Brugen af Ligkister, at ikke det døde Legemes Uddunstning under Begravelsen skulde besvære Lugtens Sands eller skade Sundheden; men det er og rimeligt, meget rimeligt, at Menneskets Følelse, der saaredes ved at see Jorden pludselig vanzire og forvandle den Form, som var os kjær, og at Indbildningen, der, saa at sige, besøger den kjære Døde i dens jordiske Bolig, have virket ligesaa meget til at indføre og vedligeholde Brugen af Ligkister. At Indbildningen, der stræber at kalde den kjære Afdøde tilbage i dens fordums synlige Form, deri har havt betydelig Deel, er klart; thi skjøndt Menneskene længe have vidst, at Støvet kommer til Jorden, hvoraf det er taget: saa har man dog søgt, saa længe muligt, at forhindre dets Forening med Jorden, ved at indslutte det i Kister af det stærkeste og varigste Træ, det haarde Metal eller det uforgængelige Steen. Flere Grunde have gjort det nødvendigt, at forskaffe disse varige Ligkister, og dertil at bruge et mindre varigt og let opløseligt Træ, hvoraf dannes et Gjemme ligesaa simpelt som passende for det afsjælede Legem, der overgives til sin Opløsning: og hvorom vore Fædre fordum sang, og Oldingen iblandt os end synger saa betydningsfuldt:

Fire Fjæle er min Pragt,

Hvorudi jeg bliver lagt,

Med et Lagen og lidt mere.

Eier ikke saa en Fjer.

(Sangen findes i den sjungende Tidsfordriv af Samuel Olsson Bruun, 1693, og begynder saaledes: Dagen viger og gaaer bort osv.).

Men ogsaa denne de døde Legemers simple og tarvelige Bolig har man af oeconomiske Grunde søgt at gjøre end simplere og tarveligere, ved, istedet for Kister af Træ, at indføre Riis- eller Straakister. Har end mødende Omstændigheder (som Krigen, der gjorde Fyr-

rebræders Tilførsel vanskelig og kostbar) for Øieblikket gjort saadan Forandring af Ligkister ønskelig og maa ske nødvendig: saa er, som jeg troer, den Forandring, naar hine Omstændigheder ophører, uhensigtsmæssig. Om denne Uhensigtsmæssighed skal jeg frimodigen yttre mine Tanker, i den Overbeviisning, at de ville høres med Velvillie, endog da, naar de maatte findes utilstrækkelige til at bevise, hvad jeg med dem agter at bevise. Vi tale om det Uhensigtsmæssige i at bruge Straakister til de Dødes Begravelse; thi Riiskister ere, saavidt min Erfaring gaaer, ikke førte i Brug [se dog tidligere i denne Artikel], og ville i den største Deel af Danmark ikke blive det, og forbigaaes de derfor her.

Det er forhen berørt, at vi, om flere Folk, der begrave deres Døde, ikke ville, at Jorden umiddelbar skulde berøre dem. Dette forebygges nu vel og ved Sraakisten; men da denne ikke som Trækisten formaar at gjøre Modstand; derimod, paa Grund af dens Bøjelighed, giver efter for og sammentrykkes af den nedstyrtende Jord: saa see vi i Indbildningen heelt grant, hvorledes det i Kisten indsluttede Legeme knuges og sammentrykkes og dets os saa kjære synlige Form voldsomt forandres. Sandelig! der hører megen Philosophie til, dersom ikke Hjertets Følelser derved skulde saares—ja, jeg troer endog, at Philosophen, der ved Vennens Grav stirrede efter det sidste endnu utildækkede Hjørne af Kisten, der skjulte de kjære Levninger, vilde glemme sin Philosophie og mærke de ikke filosofherende Hjertes Følelser. Det sees ofte paa vore Kirkegaarde, især om Vinteren, at de ophøiede Grave efter føie Tids Forløb synke, dertil antages som Aarsag, at Kisten er knuset og falden sammen (skjønt andre Aarsager, saasom den frosne Jords Opløsning i Tøvejr kan bevirke dette) og denne Gravenes Synkning sees ikke sjeldent med inderlig Bekymring af de Afdødes efterlevende Venner. Hvor langt større maa da ikke denne Bekymring være, hvor det samme mærkes under selve Jordpaakastelsen? Det hjælper ikke at sige os, at denne Bekymring er barnagtig; mange af os ligne heri den naturlige Sumatraner, som omhyggeligen stiller sine Bræder i Vinkel over den Afdøde, at Jorden ikke skal berøre eller trykke Legemet (see Bastholms historiske Efterterr. til Kundskab om Mennesket i dets vilde og raa Tilstand 4 D. S. 31).

Endnu mere saares den menneskelige Følelse ved Medbroders Jordefærd, naar Straakisten, der indeslutter dennes Legeme, nedsænkes i en med Vand halv opfyldt Grav. Paa mange af Landets

Kirkegaarde (især i denne Provinds) indeholder Jorden en stor Deel af Aaret saadan Mængde Vand, at det ofte er umuligt at skaffe dette af Graven nogle Øjeblikke, medens Kisten nedsænkes; ikke sjeldent strømmer Vandet saa stærkt til Graven, at det staaer ligesaa høit som Kisten, førend Jorden kan vrede paakastet. Vandet sees, at gjennemtrænge Straakisten, og Indbildningen seer Liget (det man søgte at bevare, indtil Naturen bevirkede dets Opløsning) at svømme i Vand. Skeer det vel endog tildeels ved Trækisten, saa sker det dog paa en for Sanserne umærkelig Maade, og Indbildningen beholder en Illusion, der er os behøvelig. Vist nok maa det Ubegavelige, vi derved føle, falde bort for den kolde, prøvende Fornuft; men Folkets Følelser rystes ofte stærkt af dets sandselige Iagttagelser, uden at det veed at undertvinge dem ved Fornuftens sindige Betragtninger. Og har man seet og seer det tildels endnu, at de mere Kultiverede iblandt Nationerne søge at bevare deres Afdødes Levninger ved at indeslutte dem i stærkere Kister, hensætte dem i Kapeller, Hvælvinger o. s. v., da kan man vist ikke undres over, at Almuen (den mindre oplyste Deel af Nationerne) ønsker at Kisten hvori de Døde indsluttes, maatte yde de kjære Levninger en kortvarig Beskyttelse.

Straakister ere farlige for deres Sundhed, som besørge de Dødes Begravelse, da de give det i Forraadnelse gangne Legemes Uddunstning fri Udgang, hvorved lettelligen kan udbredes Smitte. Nu er det vel saa, at vi, i Pest eller smitsomme Sygdomme, have egne Forholdsregler til at betrygge de Levendes Sundhed for de Dødes farlige Uddunstninger; men dør ikke, især paa Landet, mangen En af Forraadnelsesfeber, vel endog af Blodgang og flere smittende Sygdomme, uden at det er vitterligt, at Sygdommen var smittende...? Og er ikke Uddunstninger af ethvert forraadnende Legem, i større eller mindre Grad, skadelig for Sundheden?... Forfatteren har i en varm Sommerdag (under Kri-gen) været tilstede ved en afdød miliair Persons Begravelse, som jorledes i en Straakiste. Den modbydeligste Lugt udbredtes over Kirkegaarden, førend Liget var bragt ind paa samme, denne Lugt tiltog, og blev utaalelig under Jordpaakastelsen. Liget, som var svært og var ført en lang Vei, havde ved dets Vægt bøiet Kisten, hvorved Aabningen imellem Laaget og Kistens Underdeel var fremkommet. Arm og Been laae blottede for Alles Øjne...

(Fortsættes).